

TYÖNEUVOSTO
Mikonkatu 4, PL 34
00023 Valtioneuvosto
puh. 09-645 593

LAUSUNTO

15.6.2006

Nro 1415-06
Ään. 5-2

3/2006

Lausunnonpyytäjä: Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Asia: Vuosilomalain (162/2005) 25 §:n tulkinta
Työnantaja: Firma Oy
Vireille: 16.1.2006

Lausuntopyyntö

SAK ry on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa vuosilomalain (162/2005) 25 §:n 1 ja 2 momenttien tulkinnasta. Lausuntopyyntö taustalla on tapaus, jossa työntekijän oli tarkoitus pitää vuosilomansa 4.-30.7.2005 samaan aikaan yrityksen muiden työntekijöiden kanssa. Ennen loman alkua sunnuntaina 3.7.2005 työntekijälle nousi äkillisesti kuume ja hän kävi kuumeen johdosta sairaanhoitajan vastaanotolla maanantaina 4.7.2005. Työntekijä odotti kuumeilun paranevan nopeasti eikä turhan takia pyytänyt vielä vuosilomansa siirtoa. Sairaanhoitaja kirjoitti 4.7.2005 todistuksen sairaudesta, jossa työkyvyttömyysaika oli 4. - 6.7.2005. Tiistaina 5.7.2005 työntekijälle ilmaantui iho-oireita, joiden vuoksi hän hakeutui lääkärin vastaanotolle. Työntekijällä todettiin vesirokko ja hän sai taudille tyypillisten oireiden ja sairaanhoitajan luona käynnin perusteella taannehtivan sairausloman ajalle 3.7 - 12.7.2005. Lääkärin antaman selvityksen mukaan vesirokolle on tyypillistä, että kuumeilu alkaa pari päivää ennen kuin ihomuutoksia ilmaantuu vartalolle. Tämän jälkeen sairausloma jatkettiin vielä 13.- 17.7.2005. Kun työkyvyttömyys osoittautui 5.7.2005 diagnosoidun vesirokon johdosta alun perin oletettua pidemmäksi, työntekijä soitti mahdollisimman pikaisesti keskiviikkona 6.7.2005 työpaikalle esittäkseen pyynnön vuosilomansa siirtämiseksi. Työntekijä ei kuitenkaan tavoittanut työpaikalta kuin palkanlaskijan, joka kehotti työntekijää soittamaan lomalla olevalle työnjohtajalle. Tämän työnjohtajan työntekijä tavoitti torstaina 7.7.2005, jolloin hän esitti pyynnön vuosilomansa siirtämiseksi. Työnantaja sovelsi vuosilomalain 25 §:n 2 momenttia ja siirsi 14.7.2005 alkavan loman osan sekä maksoi sairausajan palkan 14.7.-15.7.2005. Työntekijä ei toimittanut työnantajalle sairaanhoitajan todistusta, vaan 5.7.2005 saadun lääkärintodistuksen.

Edellä kerrotun perusteella SAK ry kysyy seuraavaa:

- 1) Vuosilomalain 25 §:n 1 momentin tekstissä ei edellytetä vuosiloman siirtoa koskevan pyynnön ajankohdalta mitään. Hallituksen esityksessä todetaan kuitenkin, että pyyntö on esitettävä ”ennen loman alkua tai jos se ei ole ollut mahdollista, niin pian kuin se on mahdollista”. Onko pyyntö edellä kuvatussa tapauksessa esitetty ”niin pian kuin mahdollista”, kun pyyntö on esitetty vasta, kun on saatu tieto sairauden laadusta ja työkyvyttömyyden kestosta?

- 2) Kun työkyvyttömyys on alkanut ennen vuosilomaa, mutta pyyntö loman siirtämisestä on esitetty vasta vuosiloman aikana, sovelletaanko tapaukseen vuosilomalain 25 §:n 1 vai 2 momenttia siinä tapauksessa, että pyyntöä ei olisi esitetty ”niin pian kuin mahdollista”? Sanaumuodon mukaan säännöksen 2 momentti näyttäisi soveltuvan vain tapauksiin, joissa työkyvyttömyys alkaa vuosiloman aikana. Vai seuraako pelkästään pyynnön esittämisestä myöhemmin kuin ”niin pian kuin mahdollista” 2 momentin soveltaminen ja seitsemän päivän karenssi?
- 3) Jos tapaukseen sovelletaan vuosilomalain 25 §:n 1 momenttia, siirtyykö koko vuosiloma sen alusta lukien taannehtivasti vai vasta pyynnön esittämisestä lukien?

Työnantajan kanta

Työnantaja Firma Oy toteaa, että työntekijä otti ensimmäisen kerran 7.7.2005 yhteyttä työnantajaan vuosiloman siirtämiseksi. Yhteydenotto tapahtui kiistatta vuosiloman alkamisen jälkeen. Työntekijän olisi ollut mahdollista ottaa yhteyttä työnantajaan aikaisemmin ja pyytää loman siirtoa. Yrityksessä on ollut koko vuosiloman ajan järjestettynä päivystys ja sen lisäksi yrityksen vastuuhenkilöillä on myös loman aikana mukanaan yrityksen matkapuhelimet välitöntä asioiden hoitoa varten. Asiaa ei voida katsoa, että työnantaja olisi ollut tavoittamattomissa, eikä tällaiseen seikkaan vedoten voida päättää muuta kuin mitä tosiasiat osoittavat. Työnantaja on toiminut työntekijältä saamansa ilmoituksen perusteella. Työntekijä pyysi loman siirtoa vuosiloman jo alettua eikä tällöin voi muuta kuin soveltaa 25 §:n 2 momenttia. Työnantaja ei saanut terveydenhoitajan kirjoittamaa todistusta ja näin sai tiedon sairaudesta 7.7.2005. Työnantaja ei voinut toimia asiassa ennen kuin on saanut tiedon sairaudesta.

Perustelut

Lausuntopyynnössä on kysymys tilanteesta, jossa työntekijä on sairastunut välittömästi ennen vuosilomansa alkua 3.7.2005 ja hakeutunut asian johdosta sairaanhoitajan vastaanotolle ensimmäisenä lomapäivänään 4.7.2005 saaden sairauslomaa 4.- 6.7.2005. Työntekijä hakeutui lääkärin vastaanotolle 5.7.2005, jolloin 3.7.2005 alkanut sairaus todettiin vesirokoksi. Työntekijä sai sairauslomaa 3.-12.7.2005 ja seuraavan käynnin yhteydessä vielä 13.-17.7.2005.

Vuosilomalain (162/2005) 25 §:n 1 momentin mukaan ”jos työntekijä on vuosilomansa tai sen osan alkaessa synnytyksen, sairauden tai tapaturman vuoksi työkyvytön, loma on työntekijän pyynnöstä siirrettävä myöhempään ajankohtaan”. Säännöksen 2 momentin mukaan, jos synnytyksestä, sairaudesta tai tapaturmasta johtuva työkyvyttömyys alkaa vuosiloman tai sen osan aikana ja jatkuu yhtäjaksoisesti yli seitsemän kalenteripäivää, tämän ajan ylittävää osaa samalle vuosilomajaksolle ajoituvasta työkyvyttömyysajasta ei pidetä vuosilomana, jos työntekijä pyytää sitä ilman aiheutonta viivytystä.

Vuosilomalain 25 §:n 1 momentin säännöstä sovelletaan, jos työntekijä on sairaana vuosiloman alkaessa. Hallituksen esityksessä (HE 238/2004, s. 71) ja oikeuskirjallisuudessa (Kröger – Orasmaa, Vuosilomalaki, 2006, s. 211) todetaan, että säännös koskee tapauksia, joissa työkyvyttömyys on alkanut ennen loman alkua, siis ennen ensimmäistä lomapäivää. Laissa ei edellytetä, että työntekijän olisi tullut hakeutua hoitoon sairastumispäivänään säilyttääkseen 1 momentissa tarkoitetun oikeuden loman siirtämiseen. Lain 25 §:n 3 momentissa säädetään kuitenkin, että työntekijän on työnantajan pyynnöstä esitettävä luotettava selvitys työkyvyttömyydestään.

Esillä olevassa asiassa ensimmäinen todistus työntekijän sairastumisesta on saatu loman alettua 4.7.2005, ja 5.7.2005 on selvinnyt työkyvyttömyyden todellinen laatu, jolloin sairausloma on kirjoitettu alkavaksi 3.7.2005 lukien. Lääkärintodistus on taannehtiva, mutta lausuntopyynnöstä päätellen työntekijän työkyvyttömyyden alkamisesta ennen loman alkua ei sinänsä ole riitaa.

Saadakseen lomansa siirrettyä vuosilomalain 25 §:n 1 momentin nojalla työntekijän on lisäksi esitettävä työnantajalle siirtoa koskeva pyyntö. Säännöksessä ei ole asetettu määräaikaa pyynnön esittämiseksi. Saman pykälän 2 momentissa säädetään, että pyyntö loman siirtämisestä on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä, kun kysymys on työkyvyttömyydestä, joka alkaa loman aikana. Vuoden 1973 vuosilomalain 5 §:n 2 ja 3 momentissa on ollut näiltä osin asiallisesti samansisältöiset säännökset.

Hallituksen esityksessä todetaan voimassa olevan lain 25 §:n 1 momentista, että ”siirto tulisi kysymykseen silloin, kun työntekijä on ilmoittanut työnantajalle työkyvyttömyydestä ja sen syystä ennen loman alkua tai jos se ei ole ollut mahdollista, niin pian kuin mahdollista”. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että jos työntekijä sairastuu viikonloppuna ennen maanantaina alkavaa lomaansa, ei välttämättä ole mahdollista saada työnantajaan yhteyttä ennen loman alkua. Ilmoitus on tällöin kuitenkin tehtävä viivyttämättä. Laissa ei tällaisessa tapauksessa edellytetäisi, että pyynnön esittämistä on kohdannut niin sanottu laillinen este (Rusanen, Uusi vuosilomalaki 2006, s. 378). Aikaisemman lain soveltamista koskevassa työneuvoston lausunnossa TN 796-66 oli katsottu, että työntekijälle vieraalla paikkakunnalla sattunut auto-onnettomuus oli aiheuttanut laillisen esteen loman siirtämistä koskevan pyynnön esittämiseksi.

Työneuvoston käsityksen mukaan vuosilomalain 25 §:n 1 momentti verrattuna pykälän 2 momenttiin edellyttää, että pyyntö loman siirtämiseksi voidaan vain poikkeustapauksissa tehdä loman alkamisen jälkeen, kun taas työkyvyttömyyden ilmettyä loman alkamisen jälkeen sallitaan jonkin pitui-

nen aiheellinen viivytys pyynnön esittämisessä. Aikaisemman lain vastaavat säännökset on kirjoitettu samalla tavoin, eikä oikeustilaa ole hallituksen esityksen mukaan ollut tarkoitus muuttaa.

Lausuntopyynnössä tarkoitettussa tapauksessa työntekijä ei ole yrittänyt ottaa yhteyttä työnantajaan heti sen jälkeen, kun sairaanhoitaja oli 4.7.2005 todennut työkyvyttömyyden. Tämän voidaan katsoa johtuneen siitä, että työkyvyttömyys oli tuolloin arvioitu lyhytaikaiseksi. Työntekijä on 5.7.2005 saanut selvyuden sairautensa laadusta ja sen ennakoitua pidemmästä kestosta, ja hän on nähtävästi vasta tällöin katsonut aiheelliseksi pyytää loman siirtämistä. Siirtopyynnön esittämisen ajankohtana yrityksen tuotanto oli keskeytyneenä yrityksen työntekijöiden samanaikaisen vuosiloman (4.-30.7.2005) johdosta. Myös työnjohtaja, jolle pyyntö tuli esittää, oli lomalla. Työnantaja toteaa, että samanaikaisista lomista huolimatta yrityksessä oli järjestettynä päivystys, ja yrityksen vastuuhenkilöillä oli myös lomansa aikana mukanaan matkapuhelimet yhteydenottoja varten. Asiassa ei ole yksityiskohtaisesti selvitetty, miksi työntekijä kuitenkin vasta 7.7.2005 sai yhteyden sellaiseen työnantajan edustajaan, jolle siirtopyyntö voitiin esittää. Joka tapauksessa työntekijä oli jo 6.7.2005 ollut yhteydessä yrityksen palkanlaskijaan asiassa. Työneuvosto katsoo, että sairauden laadusta saatu uusi tieto ja yrityksen muun henkilöstön lomat ovat tässä tapauksessa olleet sellaisia poikkeuksellisia syitä, joiden vuoksi loman siirtämistä on vuosilomalain 25 §:n 1 momentin pääsäännöstä poiketen voitu pyytää vielä joitakin päiviä loman alkamisen jälkeenkin.

Lausuntopyynnössä kysytään lisäksi, siirtyykö vuosiloma tällaisessa tapauksessa sen alusta alkaen taannehtivasti vai vasta pyynnön esittämisestä lukien, jos tapaukseen sovelletaan vuosilomalain 25 §:n 1 momenttia. Säännöksen tarkoituksena on, että loma voidaan siirtää pidettäväksi muulloin kuin työntekijän työkyvyttömyyden aikana. Tästä on aiheellista pitää kiinni silloinkin, kun loman siirtämistä koskeva pyyntö on poikkeuksellisesti voitu esittää vielä loman alkamisen jälkeen. Näin ollen työneuvosto katsoo, että loma siirtyy sen alkuperäisestä alkamisajankohdasta eikä vasta pyynnön esittämispäivästä lukien.

Sovelletut lainkohdat

Vuosilomalain (162/2005) 25 §:n 1 momentti.

Äänestys

Lausunto (5-2) perustuu puheenjohtaja Saloheimon, jäsenten Kangasperko, Myyri-Partanen ja Aaltonen sekä varajäsen Pohjolan mielipiteeseen. Jäsenet Äimälä ja Vartiainen-Hynönen esittivät oheisen eriävän mielipiteen:

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Yhdymme lausuntoon muilta osin, mutta toteamme vuosiloman siirtämisoikeudesta lausuntopyynnössä tarkoitettussa tapauksessa seuraavaa:

Lausuntopyynnössä tarkoitettussa tapauksessa työntekijä ei ole yrittänyt ottaa yhteyttä työnantajaan heti sen jälkeen, kun sairaanhoitaja oli 4.7.2005 todennut työkyvyttömyyden. Työntekijä on 5.7.2005 saanut selvyuden sairautensa laadusta ja sen ennakoitua pidemmästä kestosta, ja hän on nähtävästi vasta tällöin katsonut aiheelliseksi pyytää loman siirtämistä. Siirtopyynnön esittämisen ajankohtana yrityksen tuotanto oli keskeytyneenä yrityksen työntekijöiden samanaikaisen vuosiloman (4.-30.7.2005) johdosta. Myös työnjohtaja, jolle pyyntö tuli esittää, oli lomalla. Työnantaja toteaa, että samanaikaisista lomista huolimatta yrityksessä oli järjestettynä päivystys, ja yrityksen vastuuhenkilöillä oli myös lomansa aikana mukanaan matkapuhelimet yhteydenottoja varten.

Työkyvyttömyyden kestosta esitetty arvio ja sairauden diagnoosi muuttuvat usein työkyvyttömyyden aikana. Työntekijä ei ole esittänyt luotettavaa selvitystä siitä, miksi hän on yrityksessä järjestystä päivystyksestä huolimatta saanut vasta 7.7.2005 yhteyden sellaiseen työnantajan edustajaan, jolle siirtopyyntö voitiin esittää. Edellä esitetyillä perusteilla katsomme, että työkyvyttömyyden ennakoitua pidempi kestoaika ja yrityksen muun henkilöstön lomat eivät ole muodostaneet sellaista poikkeuksellista syytä, jonka vuoksi loman siirtämistä on vuosilomalain 25 §:n 1 momentin pääsäännöstä poiketen voitu pyytää vielä joitakin päiviä loman alkamisen jälkeenkin.

Elina Vartiainen-Hynönen
jäsen

Markus Äimälä
jäsen